

Genderově senzitivní jazyk
v zadávacích dokumentacích -
správná cesta? - analytická
zpráva

KA1

OPZ PROADMIN

Obsah

Úvod	2
Analýza jevů v textech	3
Návrhy a doporučení	5
Příklady	8

Úvod

Během posledního roku se v rámci psaných textů mohutně rozmohlo užívání označování rolí a pozic v mužském i ženském rodě. Tato změna souvisí s genderovými aktivitami v TA ČR. Původ této snahy vychází z přesvědčení genderové lingvistiky, že nadužíváním generického maskulina¹ dochází ke zneviditelnění žen. Texty se staly daleko komplikovanější, krkolomější a nejednoznačnější, mnohdy dochází ke změně smyslu a i původní záměr se ztrácí a pozice žen je spíše znevažována. Nejedná se totiž o drobný zásah do textu, ale velký jazykový experiment, kterému ale chybí pravidla a kontrola.

Uvádím několik příkladů:

*“Oborový panel přiděluje či ubírá vždy celé body ze součtu bodů přidělených **oponenty**,*

*Rada programu přiděluje, či ubírá vždy celé body ze součtu bodů přidělených **oponenty/kami**, ...” (2. veřejná soutěž programu Éta)*

Z textu vyplývá, že oborový panel nemůže změnit bodové hodnocení přidělené oponentkami a rada programu může změnit bodové hodnocení přidělené oponenty i oponentkami.

*“U projednávaných návrhů projektů vychází Rada programu ze součtu bodů přidělených oponentkami/oponenty a z bodů přidělených za bonifikační kritérium hodnocené **odborným/i hodnotitelkami/hodnotitelem**.” (2. veřejná soutěž programu Zéta)*

Věta říká, že k hodnocení bonifikačního kritéria je třeba jeden odborný hodnotitel, nebo několik odborných hodnotitelek.

Současně je problém i slovosled - může tak vzniknout vazba “odborným hodnotitelkami”.

a. Malý a střední podnik: „malými a středními podniky“ (dále jen „MSP“) se rozumějí podniky ve smyslu Nařízení Komise (EU) ...

Kde za:

¹ generické maskulinum: Název osoby v mužském rodě, který je míněn jako neutrální z hlediska rodu biologického, neboť mluvčí biologický rod nezná, nebo ho v daném kontextu považuje za méně důležitý než jiné sociální charakteristiky. Více [zde](#)

1) **středního podnikatele se považuje podnikatelka/podnikatel**, pokud: a. zaměstnává méně než 250 zaměstnanců, a b. její/jeho aktiva/majetek nepřesahují korunový ekvivalent částky 43 mil. EUR nebo má obrat/příjmy nepřesahující korunový ekvivalent 50 mil. EUR;

2) **malého podnikatele se považuje podnikatelka/podnikatel**, pokud: a. zaměstnává méně než 50 zaměstnanců, a b. její/jeho aktiva/majetek, nebo obrat/příjmy nepřesahují korunový ekvivalent 10 mil. EUR....” (2. veřejná soutěž programu Zéta)

V textu ve jménu genderové korektnosti došlo i ke změně definice.

“Jste-li právě Vy **tou/tím přiřazenou/ým oponentkou/oponentem** (o čemž budete **informován/a** prostřednictvím e-mailové zprávy), jste **povinen/na** do tří pracovních dnů Kanceláři TA ČR potvrdit přijetí návrhu projektu a svou ochotu zpracovat posudek.”
(2. veřejná soutěž programu Zéta)

Takovýto zápis neprosazuje ani genderová lingvistika, protože text je velmi nečitelný, neestetický a ztrácí se smysl.

Příkladů lze najít v textech zadávacích dokumentací celou řadu, právě pro jejich množství je uvádím do přílohy.

Analýza jevů v textech

V textech jde nyní identifikovat tyto jevy:

- **Nekoordinovanost**
 - Užívají se formy nedoporučované ani genderovou lingvistikou, mnohé formulace spíše poškozují postavení žen.
 - Snaha zrušit generické maskulinum je pouze iniciována, vyžadována, ale není kontrolována ani řízena!
- **Absence jazykové a věcné, ale i “genderové” korektury**
 - Příklady mluví za vše a některé spíše postavení žen umenšují, než je vyrovnávají.
- **Nahodilé užívání**
 - Z některých textů je patrné, že byly upraveny až po svém vzniku, a je zřejmé, že úprava proběhla zcela náhodně a náhodnou formou.
- **Nesystematické užívání**
 - Je velmi problematické, když dojde k rozepsání 80 % generických maskulin, čtenář si není jistý, zda zbylých 20 % je chyba, nebo záměr - zde více než jinde platí “vše nebo nic”!

- **Užití obou rodů není možné aplikovat plošně**
 - Některé role (uchazeč, poskytovatel, hlavní uchazeč, další účastník, aplikační garant apod.) jsou důsledně uváděny v maskulinu, protože se jedná o právnické osoby. Tento důvod pochopitelně do textu neuvádíme a pro čtenáře je text plný rozepsaných a nerozepsaných rolí spíše zmatený.
- **Nepřirozenost**
 - Psát role důsledně v mužském a ženském rodě není pro pisatele přirozené - toto je z textu patrné na první pohled. Pisatelé s rozepisováním zápasí, hledají formu a nejsou schopni v komplikované větě objevit zjevný omyl.

Je ale důležité dodat, že zaměstnancům, kteří tyto texty vytvořili, nelze jakkoli vyčítat jejich podobu - nebyli vyškoleni, jaké jazykové prostředky mají využívat a tato "jazyková revoluce" není žádným způsobem koordinována a neodpovídá současnému stavu kodifikace češtiny. V současné době je tlak na zrušení generického maskulina sice velmi slyšet, ale pochází z velmi málo zdrojů. Tyto zdroje sice velice hlasitě tvrdí, že takové to texty ženy chtějí, že se cítí generickým maskulinem diskriminovány, že "nové" texty nejsou v ničem složitější, že se jedná o přirozenou věc a vše dokládají řadou odborných lingvistických studií. Tyto hlasy ale nemluví pravdu: existuje řada lingvistických studií - ale ne na český jazyk a český kontext! Vše je tedy pouze názor a víra, že toto je správná cesta. Možná jsou vizionáři, kteří předbíhají dobu, ale kdo s jistotou dokáže říct, že to takto bude? A kdo nás pasoval do role, že máme předjímat změny v jazyce a vychovávat společnost? Zde se hodí citovat doc. Olivu, bývalého ředitele Ústavu pro jazyk český AV ČR, který v rozhovoru řekl: *"Kodifikace by se vždycky měla snažit nezaostávat příliš za praxí, ale nikdy, opravdu nikdy by ji neměla předběhnout. Není přijatelné, a to se právě stalo v roce 1993, aby se autoři reformy snažili odhadnout vývoj českého jazyka a kodifikovali ho jaksi dopředu. Takové postupy, kdy nařizujeme, jak mluvit, byly snad praktické v první polovině 19. století, kdy byla čeština nejednotná a plná jazykového plevelu. Teď už tomu tak není."* (článek najdete [zde](#)) Citát se sice týká kodifikace a změny pravidel českého pravopisu v roce 1993 (poslední změna pravidel), ale my se pokoušíme v zásadě o to samé: předjímat a odhadnout vývoj jazyka.

Kde se tedy ptát, jestli používat generické maskulinum, nebo jej rozepisovat a jak? V Ústavu pro jazyk český Akademie věd, který právě k tomuto účelu existuje a který je uznávanou kodifikační autoritou a regulátorem spisovné češtiny. **Doporučení Ústavu pro jazyk český je v tomto kontextu jednoznačné: psát role rozepsané je možné, ale doporučují využívat tvary mužského rodu, které nelze z jazykového hlediska vnímat jako genderově nekorektní!**

Zrušení generického maskulina je tedy osobní volbou, součástí osobního stylu, který závisí na konkrétní situaci. Jedná o tedy individuální styl organizace a je na vedení TA ČR, jak tento styl bude vypadat. Ne všechny jazykové prostředky jsou vhodné pro všechny situace a nelze využívat všechny jazykové prostředky, které jazyk nabízí. Pro každý typ dokumentu lze přijmout jiná pravidla - například důsledně uvádět oba rody v inzerátech, co se ale týče zadávacích dokumentací, je zrušení generického maskulina velmi problematické.

Vedení TA ČR se tedy musí rozhodnout, zda v zadávacích dokumentacích zrušíme generické maskulinum (poté je třeba vytvořit jazykovou příručku pro zaměstnance, vyškolit je (a školení pravidelně opakovat) a zavést kontrolu a korektury), nebo zůstaneme u jeho používání.

Jedná se sice o naše rozhodnutí, ale jsou tu další otázky:

- Má státní instituce používat jazykové formy, které jsou v rozporu s doporučením Ústavu pro jazyk český?
- Jsme si jisti, že se jedná o správný krok, který naši uchazeči ocení?
- Ptal se alespoň někdo na názor žen v TA ČR?

Návrhy a doporučení

Já velmi doporučuji neprovádět jazykové experimenty a vrátit se v zadávacích dokumentacích ke generickému maskulinu. Jako základní jazykové pravidlo, kterého bychom se dle mého názoru měli držet, je jazyková adekvátnost - pro každou situaci je vhodná jiná jazyková forma.

Navrhuji proto tento úzus textů zadávacích dokumentace a jejích příloh a směrnic:

- **využívat generického maskulinum (podstatné jméno mužského rodu pro souhrnné označení mužů i žen)**

- **nevyužívat zdvojené formy:**

nepoužívat:

- Zpravodaj/ka (člen/ka Oborového panelu) vypracuje souhrnnou hodnotící zprávu.
- Zpravodajka/zpravodaj vypracuje souhrnnou hodnotící zprávu, ve které shrne hodnocení oponentek/oponentů.

místo rozepsaných forem využít generické maskulinum:

- Zpravodaj (člen Oborového panelu) vypracuje odbornou hodnotící zprávu.
- Zpravodaj vypracuje souhrnnou hodnotící zprávu, která shrne hodnocení oponentů.

- **v úvodu dokumentu uvést větu o tom, že užíváme generické maskulinum**

např. Uvedené role a pozice jsou myšleny jak v mužském, tak ženském rodě.

- **pokud je to z hlediska textu možné, maximálně se snažit využívat genderově neutrální označení**

např. Žádný z uchazečů nesmí kontaktovat nebo ovlivňovat osoby účastnící se hodnocení návrhů projektů s úmyslem ovlivnit průběh hodnocení jakéhokoli návrhu projektu. Pokud by byl uchazeč k uvedené činnosti vybízen, popřípadě se o takové činnosti dozvěděl, je povinen tuto skutečnost neprodleně sdělit poskytovateli.

V souvislosti s návrhem vznikne celá řada otázek, některé jsem se pokusil odhadnout a odpovídám na ně:

Nedojde k zneviditelnění žen?

- Pravidla jsou určena pro specifické dokumenty - zadávací dokumentace a směrnice. V úvodu bude uvedena informace, že role a pozice jsou chápány v mužském rodě pro označení mužů i žen.
- Generické maskulinum v českém jazyce je obecně chápáno jako neutrální.
- Současný stav zadávacích dokumentací, kdy je generické maskulinum zrušeno jen z části je více zavádějící, než jeho užívání.

Nebude text genderově nekorektní?

- Pravidla genderové korektnosti nejsou jasně stanovena. Vycházíme ze stanovisek Ústavu pro jazyk český, který je uznávanou kodifikační autoritou a regulátorem spisovné češtiny. Doporučení ÚJČ je v tomto kontextu jednoznačné: doporučují využívat tvary mužského rodu, které nelze z jazykového hlediska vnímat jako genderově nekorektní.
- Nesnažíme se schovat za generické maskulinum, proto je v úvodu dokumentu uvedena informace, že mužské tvary jsou použity pro muže i ženy.

TA ČR má příručku genderově senzitivního jazyka, nelze na základě ní využívat oba rody (zpravodaj/zpravodajka)?

- Příručka není normativní a navržený postup není v rozporu.

Ústav pro jazyk český nezohledňuje vývoj v otázce genderové lingvistiky, není tedy vhodné akceptovat názory genderové lingvistiky?

- Genderová lingvistika je názorový směr současné lingvistiky a jako taková nemusí být v souladu s názory, které zastává ÚJČ. Ovšem postavení ÚJČ jako kodifikační autority a regulátora jazyka nelze opomíjet. Naopak, názory genderové lingvistiky není možné potvrdit, ani vyvrátit, protože neexistuje dostatek lingvistických studií.

Užívání obou tvarů nemá vliv na pochopení textu a není vnímáno negativně, proč to nepoužívat?

- Neexistují výzkumy pro český jazyk, které by tento názor potvrzovaly, nebo vyvracely. Jedná se o pravděpodobně o závěr učiněný na základě situace v Německu či Rakousku - ale situace v němčině je odlišná a především ji nelze přenést do našeho kontextu.

V německém prostředí je toto vyjadřování zcela běžné, proč se neinspirujeme?

- Nelze srovnávat vývoj s jiným jazykovým prostředím, zvláště s prostředím, kde otázky genderu jsou řešeny daleko déle. Navíc se jedná o germánský jazyk. Jazykový úzus musí jít za debatou v této oblasti. V současné době neexistují výzkumy, které by potvrdily, že by docházelo k narušení obecné platnosti generického maskulina a byla potřeba jej plošně nahrazovat. Doporučení Ústavu pro jazyk český je využívat generické maskulinum.

Neměl by TA ČR kultivovat společnost?

- TA ČR toto sice nemá ve svém poslání, ale nelze s tím nesouhlasit. Ale není prokázáno, zda nevyužívání generického maskulina v dokumentech typu zadávací dokumentace vede ke kultivaci společnosti. Současně ale nelze tvrdit, že by TA ČR užíval genderově nesenzibilní jazyk - nevyužívá pouze všechny možné prostředky. Ovšem nevyužití všech možných prostředků, které jazyk nabízí, není ani možné a žádoucí. Jazyk dokumentu je nutné upravit svému účelu.

Na závěr chci říci, že naprosto souhlasím s tím, že ženy musí mít stejné postavení, šance a podmínky s muži - nejsem tedy v rozporu s genderovými principy, ale jsem proti bezhlavému přijímání doporučení, protože jsou aktuálně hodně slyšet - a toto platí obecně. Ani doporučení lékařů nejsou přijímána všechna a dokonce ani ta, která jsou skutečně důležitá.

Příklady

Příklad 1

“Pokud chce Oborový panel upravit počet bodů přidělených návrhu projektu, je oprávněn tak učinit v maximálním rozpětí $\pm 10\%$ z bodů, které návrh projektu získal jako součet bodů od **oponentů** a bodů přidělených za bonifikační kritéria.

...

Rada programu upravit počet bodů přidělených návrhu projektu, je oprávněna tak učinit v maximálním rozpětí $\pm 10\%$ z bodů, které návrh projektu získal jako součet bodů od **oponentů/ek** a bodů přidělených za bonifikační kritéria, tzn. ze stejného limitu, jaký měl Oborový panel.” (Epsilon 4)

Pravidlo říká, že rada programu může měnit body oponentek a oponentů, ale oborový panel pouze oponentů .

Příklad 2

“Oborový panel přiděluje či ubírá vždy celé body ze součtu bodů přidělených **oponenty**, Rada programu přiděluje, či ubírá vždy celé body ze součtu bodů přidělených **oponenty/kami**.” (ÉTA 1)

Pravidlo říká, že rada programu může měnit body oponentek a oponentů, ale oborový panel pouze oponentů.

Příklad 3

“Uvedte klíčové **odbornice nebo odborníky**, kteří zaručí úspěšné řešení projektu. Není nutné uvádět všechny **členy řešitelského týmu ani pomocné pracovníky**. ... Zvažte tedy pečlivě, které **členky nebo členy** týmu v návrhu projektu uvedete. Pokud v průběhu řešení projektu dojde u osob, které budou v návrhu projektu uvedeny, ke změně jejich účasti na projektu, je nutné o této skutečnosti informovat poskytovatele...” (ÉTA 1)

Nedůsledné použití.

Příklad 4

“Zpravodaj (člen/ka Expertní hodnotící komise, dále jen „EHK”) vypracuje souhrnnou hodnotící zprávu. V souhrnné hodnotící zprávě zpravodaj shrne hodnocení oponentů...” (ÉTA 1)

Nedůsledné použití. není jasné, zda zpravodaj shrne i hodnocení oponentek.

Příklad 5

“Návrhy projektů bude dále hodnotit EHK složená z odbornic a odborníků, kteří budou při svém hodnocení vycházet z hodnocení zpracovaného oponenty a zpravodajem. U projednávaných návrhů projektů vychází EHK ze součtu bodů oponentů.” (ÉTA 1)

Nedůsledné požití. Není jasné, proč odbornice a odborníci nevycházení při svém hodnocení ze zpráv zpravodajek a oponentek. Současně není jasné, proč nejsou započítány body oponentek.

Příklad 6

“Návrhy projektů budou dále hodnotit Oborové panely složené ze zpravodajů/ek, kteří budou při svém hodnocení vycházet z hodnocení zpracovaného oponenty/kami a zpravodaji v Souhrnné hodnotící zprávě.” (ÉTA 1)

Je záhadou, co se stane s hodnocení zpravodajkou. Zajímavé na tomto příkladu je, že nedůslednost se objevila v rámci jedné věty!

Příklad 7

Na rozdíl od oponentů nemusí být ve všech případech dodržen soulad odborností zpravodajek/ů. (ÉTA 1 - příručka pro zpravodaje a zpravodajky)

Odbornost oponentek řešena není.

Příklad 8

Návrhy projektů Vám jsou zpravidla přiřazovány ve stejný čas jako **oponentům**.“ (ÉTA 1 - příručka pro zpravodaje a zpravodajky)

Proč je určující pro čas přiřazení dle oponentů a ne oponentek? Čas přiřazování oponentkám je jiný? Při důsledném rozepisování rodů v jiných částech textu toto působí zvláště a nekonzistentně.

Příklad 9

- Každý **uchazeč** doručí řádné prokázání způsobilosti v elektronické podobě kdykoliv v průběhu soutěžní lhůty dle bodu 1.3. V náležitosti zprávy v datovém poli „Věc“ musí být uvedeno „2. veřejná soutěž – program ZÉTA – PROKÁZÁNÍ ZPŮSOBILOSTI **UCHAZEČE**“. Rozhodující je datum odeslání z datové schránky **uchazeče**, který prokazuje podmínky způsobilosti.
- Odborné předpoklady k řešení projektu podle § 18 odst. 2, písm. a) ZPVV se prokazují pouze u **mentorek/mentorů** jakožto **členů řešitelského týmu** údaji uvedenými v návrhu projektu. (Zéta 2, zadávací dokumentace)

Role uchazeč, poskytovatel, hlavní uchazeč, další účastník, aplikační garant apod. jsou důsledně uváděny v maskulinu. Čtenář nemá šanci pochopit, proč uchazeč rozepsán není, ale mentor ano. Vzbuzuje to otázky, v kombinaci s nahodilostí v ostatních částech textu toto působí velmi matoucím dojmem.

Příklad 10

1.4 Očekávané výstupy/výsledky

V tomto programu mohou být podporovány pouze projekty, u nichž se odůvodněně předpokládá dosažení alespoň jednoho z výstupů/výsledků podporovaných programem ZÉTA (viz schválené znění programu ZÉTA).

- Výstupy/výsledky projektů musí přispět ke splnění cíle programu ZÉTA. Tím je: **zapojení studentů a mladých výzkumných pracovníků** do výzkumné a vývojové činnosti směřující k využití výsledků v praxi;
- zvýšení zájmu **studentů a mladých výzkumných pracovníků** o projekty s konkrétním praktickým dopadem;
- podpora takových projektů v akademické sféře obecně s propojením na hospodářskou sféru.”
(Zéta 2, zadávací dokumentace)

Zde se jedná o citaci programu, ale v rámci textu programu je využíváno generické maskulinum. Kombinace využívání a nevyužívání generického maskulina je značně matoucí.

Příklad 11

3.1 Řešitelský tým

Řešitelský tým musí být minimálně čtyřčlenný. Přičemž musí být složen alespoň z:

- **3 studentů/mladých výzkumných pracovníků;**
- **1 mentorky/mentora** (mentorka/mentor je osoba starší 35 let s odpovídajícími zkušenostmi z akademické a/nebo aplikační sféry).

V řešitelském týmu může být více **mentorek/mentorů**, jejich počet musí být přiměřený, tj. odpovídat obsahu, stanoveným cílům a výsledkům projektu.

Součástí řešitelského týmu mohou být:

- **studenti vysokoškolských studijních programů**, v opodstatněných případech také **žákyně/žáci** programů středního vzdělávání;
- **mladí výzkumní pracovníci** ve věku do 35 let včetně. Tuto podmínku splní osoba, která nedovršila 36. rok věku ke konci soutěžní lhůty dle bodu 1.3. Pokud tato osoba pobývala na mateřské nebo rodičovské dovolené nebo pečovala o nezletilé děti, prodělala dlouhodobou nemoc atd., věková hranice se zvyšuje o tuto dobu péče (lze ji k hranici 35 let přičíst).

Vymezení pojmů **členů řešitelského týmu** je uvedeno v čl. 4 odst. 3) Smlouvy/Rozhodnutí o poskytnutí podpory.”

(Zéta 2, zadávací dokumentace)

V textu je řada nesouladů a náhodného zdvojení rodů.

Příklad 12

“Osobní náklady na **mentora** patří mezi uznatelné náklady projektu do výše 50 tis. Kč/rok. V případě, že v řešitelském týmu bude více **mentorů**, osobní náklady na každého z nich mohou činit maximálně 50 tis. Kč/rok”

(Zéta 2, zadávací dokumentace)

Vzhledem k tomu, že role mentor byla na jiných místech důsledně psána v obou rodech, je toto použití značně zavádějící.

Příklad 13

Návrhy projektů hodnotí:

oponentky/opONENTI;

zpravodajky/ zpravodajové;

odborné/í hodnotitelky/hodnotitelé;

Rada programu;

předsednictvo TA ČR.

Pro 2. veřejnou soutěž není ustanoveno kolegium odborníků. Návrhy projektů hodnotí odborný poradní orgán (Rada programu ZÉTA), zpravodaj je členem Rady programu ZÉTA.”

(Zéta 2, zadávací dokumentace)

Kolegium odborníků je termín, ale v kombinaci s důsledným rozepsáním rolí je toto problematické.

V posledním odstavci je role Zpravodaj uvedena pouze v maskulinu, toto je velmi problematické, především protože předešlé použití bylo v rozepsané formě - není tedy možné z kontextu poznat, zda se jedná o generickou formu.

U projednávaných návrhů projektů vychází Rada programu ze součtu bodů přidělených oponentkami/opONENTY a z bodů přidělených za bonifikační kritérium hodnocené odbornými/í hodnotitelkami/hodnotiteliem.” (Zéta 2, zadávací dokumentace)

Zeleně označená část je velmi zmatená - bonifikační kritérium je hodnocení odborným hodnotitelem, nebo odbornými hodnotitelkami - je tedy vyloučena varianta hodnocení odbornou hodnotitelkou. **Potřebuji tedy k hodnocení jednoho muže, nebo více žen?**

Příklad 14

“Pro hodnocení návrhů projektů je stanoveno 5 binárních kritérií a 8 bodovaných kritérií (z nichž jedno má charakter bonifikačního kritéria), která jsou hodnocena oponentkami/opONENTY, a 1 bonifikační kritérium, které je hodnoceno odbornými hodnotitelkami/hodnotiteli.” (Zéta 2, zadávací dokumentace)

Zeleně označená část není konzistentní s jinými částmi textu. Výše je uváděno “odborné/í hodnotitelky/hodnotitelé”. Způsob zrušení generického maskulina sice není fixní a může se měnit, ale v celém textu to působí zcela nahodile.

Příklad 15

“Vážení uchazeči o podporu,” (Zéta 2, příručka pro uchazeče)

Problém je v oslovení, které vždy zůstává v maskulinu. Po tomto oslovení je ale uvedeno: “Pro přístup do ISTA můžete použít stávající účet do IS Patriot (který Vám byl zaslán) nebo provést novou registraci” - ale uchazeč (právnícká osoba) nemá účet, účet má v ISTA jen člověk - označení pro právníckou osobu tedy personifikuji - v kontextu dokumentu, který se snaží o genderovou vyváženost uváděním obou rodů, toto působí zmateně. Mimo to celá příručka není důsledná a obsahuje mnoho variant. “Senzitivita” je jen tam, kde “si někdo všiml”... to mi přijde ještě horší, než kdyby byla v generickém maskulinu. Souvisí to s tím, že tato příručka byla použita v Éta 1, do Zéta 2 došlo k experimentu se zrušením generického maskulina.

Příklad 16

Jen ty nejlepší projekty mohou být úspěšné v jednotlivých fázích hodnocení a obdržet veřejnou podporu. **Odborníci** svá hodnocení vytvářejí na základě Vámi poskytnutého obsahu. Prostudujte si proto pečlivě Zadávací dokumentaci ke 2. veřejné soutěži programu ZÉTA, kde jsou uvedené veškeré důležité informace i právní předpisy. “ (Zéta 2, příručka pro uchazeče)

Nedůsledné zrušení generického maskulina.

Příklad 17

“Dále uveďte (pokud jste je již neuvedli podle předchozích vět) veškeré fyzické osoby (**beneficiary**), které se fakticky či formálně podílí na ovládnutí osoby uchazeče bez ohledu na to, zda tak činí přímo, či nepřímo prostřednictvím dalších společností, či skrytě.” (Zéta 2, příručka pro uchazeče)

Není mi zcela jasné, proč beneficiant, vlastník a akcionář jsou uvedeny pouze v maskulinu, a vedle toho je v textu: “Členky/členové statutárního orgánu uchazeče”.

Příklad 18

a. Malý a střední podnik: „malými a středními podniky“ (dále jen „MSP“) se rozumějí podniky ve smyslu Nařízení Komise (EU) č. 651/2014, ze dne 17. června 2014, kterým se v souladu s články 107 a 108 Smlouvy prohlašují určité kategorie podpory za slučitelné

s vnitřním trhem (dále jen „Nařízení“). Definice malých a středních podniků je uvedena v Příloze I tohoto Nařízení. Při určování lze rovněž využít postupů pro zařazování podnikatelů do jednotlivých kategorií zpracovaného Ministerstvem průmyslu a obchodu České republiky.

Kde za:

1) středního podnikatele se považuje podnikatelka/podnikatel, pokud: a. zaměstnává méně než 250 zaměstnanců, a b. její/jeho aktiva/majetek nepřesahují korunový ekvivalent částky 43 mil. EUR nebo má obrat/příjmy nepřesahující korunový ekvivalent 50 mil. EUR;

2) malého podnikatele se považuje podnikatelka/podnikatel, pokud: a. zaměstnává méně než 50 zaměstnanců, a b. její/jeho aktiva/majetek, nebo obrat/příjmy nepřesahují korunový ekvivalent 10 mil. EUR.

b. Velký podnik: „velkými podniky“ se rozumějí podniky, které nepatří do definice malých a středních podniků. Pozn.: Pozor, důležitá je otázka vlastnictví firmy/společnosti. “ (Zéta 2, příručka pro uchazeče)

Výše uvedený text je ukázka genderové hyperkorektnosti - za střední podnik se považuje podnikatel/podnikatelka. Tzn. za právnickou osobu je považována fyzická osoba, která... definice velkého podniku tato personifikace již neplatí. Pravděpodobně formulace “Velký podnik je podnikatel/ka, který nepatří do definice malých a středních podnikatelů/ek” byla už příliš divoká.

Substantivum “zaměstnanec” je ponecháno v generickém maskulinu.

Příklad 19

“Kdo je oprávněn zastupovat Vaši právnickou osobu? Např. jménem společnosti jednají vždy společně alespoň dvě/a členky/členové představenstva; jednatelka/jednatel je oprávněn/a jednat jménem společnosti samostatně; každý/á jednatelka/jednatel zastupuje společnost ve všech věcech samostatně apod. V případě, že způsob jednání není relevantní pro Vaši právní formu (např. FOI), uveďte „není relevantní“. “(Zéta 2, příručka pro uchazeče)

V TA ČR se ustálilo, že pořadí podstatných jmen je žena/muž. Nicméně pořadí přídavných jmen zatím ustáleno zatím není. Vznikají tak naprosto unikátní spojení: “každý/á jednatelka/jednatel”.

“Uvedte klíčové **odbornice/odborníky**, kteří zaručí úspěšné řešení projektu. Není nutné uvádět všechny **členy řešitelského týmu** ani **pomocné pracovníky**. Řešitelský tým, odbornost a komplementarita jeho **členek/členů** bude součástí hodnocení návrhu projektu.“ (Zéta 2, příručka pro uchazeče)

Nedůsledné rozepisování.

Příklad 20

“**Řešitel/Další řešitel/Člen řešitelského týmu/Mentor**”(Zéta 2, příručka pro uchazeče)

Generické maskulinum je použito, protože se jedná o text, který je uveden v ISTA - bohužel takto to působí dost nekonzistentně v textu, který generické maskulinum nepoužívá (resp. snaží se nepoužívat), celkově jsou ale definice poměrně problematické (z hlediska odklonu od generického maskulina).

Příklad 21

„**Mentor**“ je osoba, která dovršila věku 36 let a má odpovídající zkušenosti. Mezi odpovídající zkušenosti **mentora** patří: vedení projektu ve VaV, odborné zkušenosti v dané problematice a schopnost vedení a motivování **mladých výzkumníků**. Tyto informace doplňte u každého **mentora** v Odborném životopisu. Případné osobní náklady **mentora** patří mezi uznatelné náklady projektu do výše 50 tis. Kč/rok. **Mentor** musí být alespoň jeden. V případě, že v řešitelském týmu bude více **mentorů**, osobní náklady na každého z nich mohou činit maximálně 50 tis. Kč/rok.”

Status

S - Student / V - **Mladý výzkumný pracovník**

V případě, že jste v poli Role zvolili možnost **Řešitel, Další řešitel nebo Člen řešitelského týmu**, vyberte jednu možnost z rolovátka:

Student je osoba do věku 35 let včetně, zapsaná do vysokoškolských studijních programů, a v opodstatněných případech také **žákyně/žáci** programů středního vzdělávání. Student může být i osoba starší 35 let, pokud pobývala na mateřské nebo rodičovské dovolené, pečovala o nezletilé děti nebo prodělala dlouhodobou nemoc atd.

Mladý výzkumný pracovník je výzkumný pracovník do věku 35 let včetně, který vytváří nové či rozšiřují stávající znalosti a to zpravidla tím, že řídí a/nebo provádí činnosti, které zahrnují koncepci nebo tvorbu nových znalostí, výrobků, procesů, metod a systémů, aplikuje vědecké koncepty a teorie. **Mladý výzkumný pracovník** může být i osoba starší 35 let, pokud pobývala na mateřské nebo rodičovské dovolené, pečovala o nezletilé děti nebo prodělala dlouhodobou nemoc atd.

Pro **studenta i mladého výzkumného pracovníka** platí jiné pravidlo z programu, totiž že nemusí být v době podávání návrhu projektu u uchazeče zaměstnán, ale v případě obdržení podpory zaměstnanecký poměr vznikne. Buď formou dohody o provedení práce/činnosti nebo hlavním pracovním poměrem.”(Zéta 2, příručka pro uchazeče)

V těchto třech odstavcích je užito zcela jasné generické maskulinum. Zcela ale nezapadá užití “žákyně/žáci” - ukazuje to nahodilost ve změně textu a absenci kontroly.

Příklad 22

“O čem je program ZÉTA?

Program je zaměřen na podporu spolupráce akademické sféry a podniků prostřednictvím zapojení **posluchaček a posluchačů** magisterských a doktorských studijních programů vysokých škol, mladých výzkumných **pracovnic a pracovníků** ve věku do 35 let a v odůvodněných případech také **žákyň a žáků** programů středního vzdělávání. V programu budou podporovány projekty, které spadají dle čl. 25 odst. 2 písm. b) a c) Nařízení a čl. 1. 3. písm. e) Rámce do kategorie aplikovaného výzkumu (zahrnuje průmyslový výzkum, experimentální vývoj nebo jejich kombinaci). Program bude možné využít v rámci schématu ERA NET COFUND, resp. Marie Skłodowska Curie Actions COFUND Horizontu 2020, a to pro projekty v oblastech, které jsou v souladu se zaměřením programu. Cílem programu je zapojení **studentů a mladých výzkumných pracovníků** do výzkumné a vývojové činnosti směřující k využití výsledků v praxi, zvýšení zájmu **studentů a mladých výzkumných pracovníků** o projekty s konkrétním praktickým dopadem a podpora takových projektů v akademické sféře obecně s propojením na hospodářskou sféru. Dílčím cílem je podpora vyrovnávání příležitostí mladých **výzkumných pracovníků – žen a mužů** - při řešení projektů aplikovaného výzkumu financovaných tímto programem” (Zéta 2, oponenty/oponentky)

Vzorec, kdy je substantivum rozepsáno a kdy není mi zatím uniká. V celém textu příručky je zřejmá nahodilost.

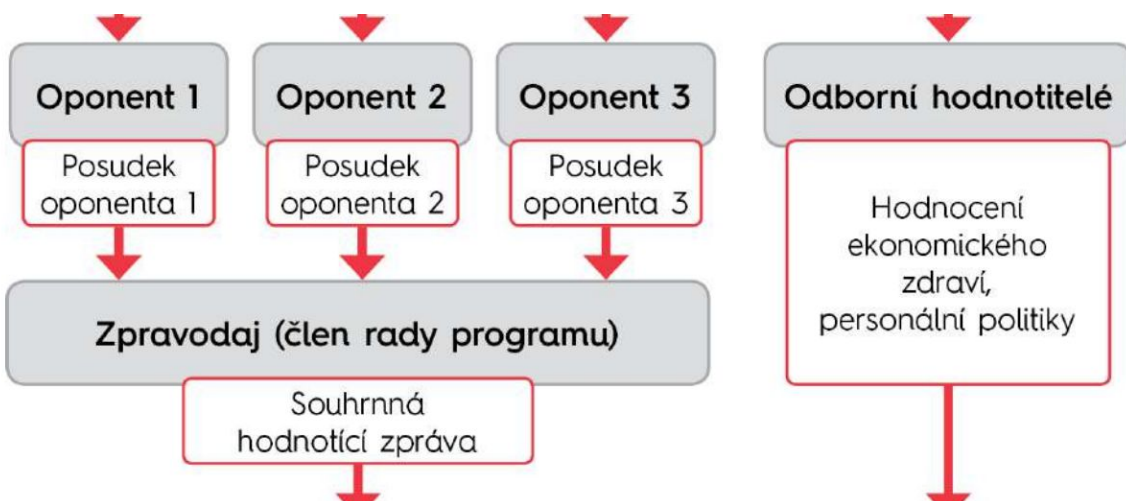
Příklad 23

Výsledky projektů musí přispět ke splnění hlavního cíle programu ZÉTA, konkrétně zapojení **studentů a mladých výzkumných pracovníků** do výzkumné a vývojové činnosti směřující k využití výsledků v praxi, zvýšení zájmu **studentů a mladých výzkumných pracovníků** o projekty s konkrétním praktickým dopadem a podpora takových projektů v akademické sféře obecně s propojením na hospodářskou sféru.

(Zéta 2, oponenty/oponentky)

Použití generického maskulina jen někde je poměrně zavádějící.

Příklad 24

(Zéta 2, oponenty/oponentky)

vs:

“Návrhy projektů, které jsou přijaty do veřejné soutěže, jsou dále hodnoceny **oponentkami a oponenty**. Každý návrh projektu hodnotí **tři oponentky/opONENTI**, kteří se nepodílejí na řešení projektu, splňují požadavek nepodjatosti a nejsou **pracovníky** stejné organizace. **Oponentky/opONENTI** hodnotí bodovaná a binární kritéria a také jedno, které má charakter bonifikačního kritéria”. (Zéta 2, oponenty/oponentky)

Text je značně nedůsledný. Zajímavé je srovnání se stejným textem z 1. VS programu ÉTA:

“Návrhy projektů, které jsou přijaty do veřejné soutěže, jsou dále hodnoceny **oponentkami a oponenty**. Každý návrh projektu hodnotí **dva oponenti**, kteří se nepodílejí na řešení projektu, splňují požadavek nepodjatosti a nejsou **pracovníky** stejné organizace. **Oponenti** hodnotí bodovaná kritéria (věcnou část návrhu projektu) a binární kritéria. (ÉTA 1)

Příklad 25

“To posuzují **odborné/í hodnotitelky/hodnotitelé**, jejichž stanovisko je podkladem pro jednání Rady programu” (Zéta 2, oponenty/oponentky)

Text není příliš dobře čitelný.

Zajímavé je srovnání s ÉTA1, kde genderové snahy nebyly tak silné:

“To posuzují **odborní/é hodnotitelé/ky**, jejichž stanovisko je podkladem pro jednání Rady programu” (Éta 1)

Příklad 26

- Současně s **oponenty a odbornými hodnotiteli** je každému z návrhu projektů **přidělen/a zpravodajka/zpravodaj**, tj. **členka/člen Rady programu**. **Zpravodajka/zpravodaj** k návrhu projektu zpracuje souhrnnou hodnotící zprávu, ve které především zohlednění posudky **oponentů** (explicitně se vyjádří k rozporům mezi nimi), shrne klady a zápory návrhu projektu a připojí svůj vlastní názor, zda daný projekt doporučit k podpoře či nikoliv.
- Návrhy projektů bude dále hodnotit Rada programu (RP) složená z **odbornic a odborníků**, kteří budou při svém hodnocení vycházet z hodnocení zpracovaného **oponenty, zpravodajem a odbornými hodnotiteli**.
(Zéta 2, příručka pro oponenty/oponentky)

Použití je značně nevyrovnané.

Zajímavé je srovnání s ÉTA 1:

“Současně s oponenty je každému z návrhu projektů **přidělen/a zpravodaj/ka**, tj. **člen/ka** Expertní hodnotící komise (EHK). **Zpravodaj/ka** k návrhu projektu zpracuje souhrnnou hodnotící zprávu, ve které především shrne posudky **oponentů** a dále navrhne pro jednání EHK bodové hodnocení návrhů projektů z hlediska aspektu/aspektů, které si **uchazeč** zvolil (**uchazeč** se musí přihlásit vždy minimálně k jednomu z aspektů).“

Příklad 27

- Současně s **oponenty** a **odbornými hodnotiteli** je každému z návrhu projektů **přidělen/a zpravodajka/zpravodaj**, tj. **členka/člen Rady programu**. **Zpravodajka/zpravodaj** k návrhu projektu zpracuje souhrnnou hodnotící zprávu, ve které především zohlednění posudky **oponentů** (explicitně se vyjádří k rozporům mezi nimi), shrne klady a zápory návrhu projektu a připojí svůj vlastní názor, zda daný projekt doporučit k podpoře či nikoliv.
- Návrhy projektů bude dále hodnotit Rada programu (RP) složená z **odbornic a odborníků**, kteří budou při svém hodnocení vycházet z hodnocení zpracovaného **oponenty, zpravodajem a odbornými hodnotiteli**. U projednávaných návrhů projektů vychází RP ze součtu bodů **oponentů** a bodů přidělených za bonifikační kritérium.
(Zéta 2, příručka pro oponenty/oponentky)

Užití a neužití generického maskulina je zcela náhodné.

Příklad 28

Jak probíhá přiřazování **oponentek a oponentů**?

Kancelář TA ČR přiřadí prostřednictvím informačního systému ISTA (dále jen „ISTA“) ke každému návrhu projektu tři **oponenty**, a to na základě stanovených kritérií (zejména nepodjatosti a souladu s **oponenty** vybranými oborovými kategoriemi CEP a FORD).

Jste-li právě **Vy tou/tím přiřazenou/ým oponentkou/oponentem (o čemž budete informován/a prostřednictvím e-mailové zprávy)**, jste **povinen/na** do tří pracovních dnů Kanceláři TA ČR potvrdit přijetí návrhu projektu a svou ochotu zpracovat posudek.

Počet návrhů projektů, které můžete jako **oponent/ka** hodnotit v příslušné veřejné soutěži, je omezen, aby nedocházelo k nadměrnému zatížení a byla zachována kvalita zpracování posudků ve veřejné soutěži. Přístup k návrhům projektů, které Vám byly přiděleny, máte zajištěn prostřednictvím ISTA. Jaký je postup při vypracování posudku **oponentem**?”
(Zéta 2, oponenty/oponentky)

Vedle náhodného užití je měněn i tvar sloves. Toto způsobuje další variantnost textu. Současně je tak takřka nečitelný a o nějaké estetické hodnotě nelze ani hovořit.

Zajímavé je srovnání s ÉTA 1:

“Jak probíhá přiřazování **oponentek a oponentů**?”

Kancelář TA ČR přiřadí prostřednictvím informačního systému ISTA (dále jen ISTA) ke každému návrhu projektu **dva oponenty**, a to na základě stanovených kritérií (zejména nepodjatosti a souladu s **oponenty** vybranými oborovými kategoriemi CEP). Poté jste **povinen/na** do tří pracovních dnů Kanceláři TA ČR potvrdit přijetí návrhu projektu a svou ochotu zpracovat posudek.

Počet návrhů projektů, které můžete jako **oponent/ka** hodnotit v příslušné veřejné soutěži, je omezen, aby nedocházelo k nadměrnému zatížení a byla zachována kvalita zpracování posudků ve veřejné soutěži. (ÉTA 1 Příručka pro oponenty)

Příklad 29

Pokud splňujete podmínku nepodjatosti vůči návrhu projektu či vůči **uchazečům** a zároveň se cítíte odborně **způsobilý/á** k hodnocení tohoto návrhu projektu, potvrďte v systému zaškrtnutím souhlas s obsahem čestného prohlášení nazvaného „Potvrzení o přijetí objednávky na zpracování posudku ve veřejné soutěži a **čestné prohlášení oponenta** o nepodjatosti“. Toto potvrzení je třeba provést do tří pracovních dnů. V opačném případě to bude považováno za vyjádření nezájmu projekt hodnotit a TA ČR osloví **oponenta, který byl vybrán** jako další v pořadí.

<..>

Posudek musíte zpracovat ve stanovené lhůtě a v kvalitě dostatečné pro další hodnocení návrhu projektu. Neúplně zpracované posudky je **administrátor hodnotitelů** oprávněn na základě formální kontroly nebo žádosti od **zpravodaje oponentovi** vrátit k doplnění. **Oponent** je povinen do tří kalendářních dnů posudek dopracovat a znovu odevzdat v ISTA.”

(Zéta 2, oponenty/oponentky)

Zajímavé srovnání s Éta 1:

“Pokud splňujete podmínku nepodjatosti vůči návrhu projektu či vůči **uchazečům** a zároveň jste odborně **způsobilý/á** k hodnocení tohoto návrhu projektu, potvrďte v systému zaškrtnutím souhlas s obsahem čestného prohlášení nazvaného „Potvrzení o přijetí objednávky na zpracování posudku ve veřejné soutěži a čestné prohlášení **oponenta** o nepodjatosti“. Toto potvrzení je třeba provést do tří pracovních dnů. V opačném případě to bude považováno za vyjádření nezájmu projekt hodnotit a TA ČR osloví **oponenta/ku, který/á byl vybrán/a** jako další v pořadí”

Posudte, do jaké míry platí: **Mentor či mentorka** projektu je osoba starší 36 let, dostatečně odborně způsobilá, aby mohla směřovat mladý řešitelský tým k dosažení cílů projektu. Je-li do projektu zapojeno více **mentorů**, pak je jejich počet a způsob zapojení úměrný vůči rozsahu a výzkumnému zaměření projektu.” (Zéta 2, oponenty/oponentky)

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

Nesoulad v použití.